

ርእሱ-ዓንቀጽ “ዝበርዓነ ውጥን ዕብላላ”

ኣብ 1989፡ ምውዳቕ “ሶቭየት-ነበር” ስዒቡ ዝተፈጥረ ዓለማዊ ኩነት፡ ምብቃዕ ዝሓል ኩናት ጥራሕ ኣይነበረን። ሓደ ህሩፍ ሕልሚ እውን ኣንቁሉ እዩ። ሰብ ፍሉይ ረብሓ ኣመሪካ፡ “ድሕሪ እምብራጦርያ ሮማ፡ ኣብ ዓለምና ከምዚ ናትና ገይራ ሓንቲ ሃገር ዝዓበለለትሉ እዋን የለን” ብዝብል ኣጉል ገምጋም፡ ብናቶም ረብሓን ስነ-ሓሳብን ዝምእዘን “እንኮ ቀጽራዊ ዓለም” ንምፍጣር ውሃ-ዝበለ ውጥን ሓንጺጺም። ሕልሚን ክውንነትን ግን በበይኑ እዩ። ዓለም ናታ ሕግታትን ዳይናሚካምን ኣለዋ። እንሆ ድማ፡ እቲ ሕልሚ ክበንን ይርእ ኣሎ።

እዚ ሎሚ እንዕዘቦ ዘለና ቀጨውጨው ኣመሪካ እምበኣር፡ ብገፊሕ ስእሊ ክርእ እንከሎ፡ ብዓለም ደረጃ ናይ ሰብ ፍሉይ ረብሓ ኣመሪካ ዝቕጸዕ ውጥናት ዕብላላ ዘኸተሎ ወጥሪ እዩ። “ደጊም ዓለም ኣብ ትሕቲ ቍጽጽርና እያ። ብቑጠባ፡ ብቴክኖሎጂ፡ ብወተሃደራዊ ጸብለልትነት ዝወዳደረና ኣይክህሉንዩ! ክህሉ እውን የብሉን! ክህሉ ድማ ከነፍቅድ ኣይከኑን!” ተባሂሉ ዝተኻየደ ዕንደራታት. . . ሎሚ ኣብ ከመይ ኩነት ከምዝርከብ ኩሉ ዝዕዘቦ ዘሎ እዩ።

ብደረጃ ዓለም እንተተዓዘብና፡ — ነታ ቀዳመይቲ ተወዳዳሪት ክትከውን ትኸእል’ያ ዝተባህለት ሩስያ ንምድራት (containment) ዝተኻየደን ዝካየድ ዘሎን መጽብቦታት፡ ፋይዳ ኣይተረኽቦን።

— ቻይና “ከም መመስርሒ መኪና ቁጠባዊ ዕብላላ ክንጥቀመላ ኢና” ማለት፡ “ንዘለዋ ሕሱር ጉልበት መዝሚዝና መፍረ ናይ ትሑት ዝደረጃኡ ቴክኖሎጂ ክንገብራ ኢና” ተባሂሉ ዝተሃቀነ ዘይከውን ጸወታ፡ ሎሚ ድሕሪ 30 ዓመታት፡ ንቻይና ናበይ ደረጃ

አዕራጉዋ ከምዘሎ ርኡይ እዩ። “ድሕሪ ማይ ኣብ በዓቲ” ከምዘበሃል — ሕጂ ኣንጻር ቻይና ዝካየድ ናይ “ምድራት” ህቀናታት እንታይ ተስፋ ክህልዎ ይኸእል?

— ናይ IMF ሓበሬታ ኢንዱስትሪያዊ ውጽኢት (Industrial Output) 2015፡ ናይ ቀዳሞት ዘበሃላ 20 ሃገራት እንተተግዚብና፡ ካብ 17.3 ትሪልዮን ዶላር ዝግመት ድምር ኢንዱስትሪያዊ ውጽኢት ናይተን 20 ሃገራት፡ ናይ ቻይና ኣስታት 4.9 ትሪልዮን (28%) ክኸውን ከሎ፡ ናይ ኣመሪካ ኣስታት 3.8 ትሪልዮን (22%) ናይ ሃገራት ሕብረት ኤውሮጳ ብድምር 4.2 ትሪልዮን (24%) ምንባሩ ሓፊሻዊ ስእሊ ክህብ ዝኸእል እዩ። ኣብዚ ዝሓለፈ 5 ዓመታት ምስናይ ስምብራት ኮቪድ-19 ዝምዕበለ ለውጢ ኣብ ኢንዱስትሪያዊ ውጽኢት እንታይ ክመስል ከምዝኸእል ንምግማቱ ድማ ኣሸጋሪ ኣይኮነን።

— ቅድሚ ኮቪድ-19 ናይ ኣመሪካ ኣጠቓላሊ ዕዳ ኣስታት 20 ትሪልዮን ዶላር ከምዝነበረ ይንገረሉ። ካብዚ ዕዳዚ፡ እቲ ኣስታት ¼ (ከባቢ 5 ትሪልዮን ዶላር) ቻይና ንኣመሪካ እትእውዳ እዩ። ሕጂ ኣብ 2021 ዝግለጽ ዘሎ ኣሃዛት ዕዳ ኣመሪካ ድማ፡ ኣስታት 24 ትሪልዮን ዶላር እዩ። ናይ ዝመጽእ 5-10 ዓመታት ንበያታት ኢንዱስትሪያዊ ውጽኢት ኩነ፡ ዕርገት ዕዳታት እንታይ ክመስል ከምዝኸእል ምግማት እውን ዝገፍሐ ስእሊ ንምውሳድ ሓጋዚ እዩ።

— ማዕረ ማዕረዚ ምዕባላታትዚ፡ ሲናርዮታት መልሰ-ግብራዊ ዕንደራ ኣመሪካ ድርኽቲ ምርዳእ ኣየጸግምን። ኩሎዚ ዝተጠቐሰ ክስተታት፡ ሰብ ፍሉይ-ረብሓ ኣመሪካን ፈሊጣቶምን ከንግስዎ ናይ ዝሃቡ “ዓለማዊ ቁጠባዊ ስርዓት” ምልክታት ሕማም (symptoms) እዩ።

— ኣመሪካ ዝተረፋ መጋበርያ እንተልዩ፡ እቲ ከም ድላይካ ዝሕተም ሓምላይ ወረቐት “ዶላር” ምስ ምልኪ ዝተፈላለያ ዓለማዊያንን ዞባዊያንን “ፊናንሲያዊ” ትካላት ጥራይ እዩ። ብዞባታትን ክፍለ-ዞባታትን እንተተግዘብናኻ?

— ንዓለም ኣብ ከባቢታት ጽልዋ (spheres of influence) ጎዛዚኻ፡ ኣብ ነፍሲ ወከፍ ከባቢ “መልሕቕ” (ንሳቶም anchor ዝብሉዎ) ወኪል ወይ ወኪላት ሰዪምካ፡ ወይ ድማ ከባቢያዊ “ኪዳናት” ኣቕምካ፡ ንምቁጽጻርን ንምግባትን ዝተኻየደ ህቀናታት፡ ኣብ ከመይ ዘበለ ኩነት ከምዝርከብ ንምርኣይ፡ ሓደ ብሓደ ዳህሳሳዊ መርትዖታት ምቕራብ ይከኣል እዩ።

— ኣብ ናይ ቀረባ ጎዶቦና፡ ንኢትዮጵያ ከም “መልሕቕ” ወሲዶም፡ ንወያነ ከም መቐጻልታ ከደምቶም ኣሰዊዶም፡ ንኤርትራ ከም ግዳይ ደዊናምን ድሂኸምን ዕብለላኦም ንምርግጋጽ፡ ኣብዚ ዝሓለፈ 30 ዓመታት ዘካየድዎ ከንቱ ህቀናታት. . .ኣብ ኢትዮጵያ

አኸቲሉዎ ዘሎ ሓድጊ ባዕሉ ይዛረብ እዩ። ኣብ ሶማል፡ ደቡብ ሱዳን፡ ሱዳን፡ የመን፡ ሊብያ፡ ዒራቕን ሻምን ዘሎ ኩነታት ይኹን፡ ናይ ትማሊ ናይ ኣፍጋኒስታን ቅልውላውን “ሶቭየት-ነበር” ንምውዳቕ ዝፈጠሩዎ “ቻዒዳ” ይኹን ፍርያቱ ኣንጊሶሞ ዘለዉ ሽበራን እውን ርእሱ-ገላጺ እዩ።

— ሳላ መኸተን ጽንዓትን ህዝቢ ኤርትራ ን30 ዓመታት፡ ኣብ ዞባና ዝጸንሐ ኩሉ ዓይነት ኣሽካዕላል ምስ ቁልዕ፡ ኣብ ኢትዮጵያ እውን እረማ ምስ ተበገሰ፡ ሰብ ፍሉይ-ረብሓ ኣመሪካን ከደምቶምን፡ ነቲ ዝተኸሰተ ምዕባሊታትን ተስፋን ንምኹላፍ፡ ንጃንዳ ወያነ ናብ ዓንዳሪ መጥቃዕቲ ደፋፊኦም ኣብ ዓዘቕቲ ተሸሚሞም ኣለዉ። ኣብዚ ሕጂ እዋን ከኣ፡ ነቲ ጃንዳ ንምድሓን ኩሉ ዓይነት ጸቕጢታት ኣብ ምፍትታን ይርከቡ።

— የግዳስ ሕጂ እውን ፈውሱ ፍሉጥ እዩ። ሓድሽ ምህዞ ዘይብሉ፡ ንቡር ጽንዓትን መኸተን ህዝቢ ኤርትራ ምስ ሰፊሕ ምሕዝነታዊ ግንባር ህዝቢታት ጎደቦን ዓለምን።

Oct 23, 2021